

jeg har været meget uheldig, naar jeg ikke har kunnet finde et eneste Tilfælde, hvor Gaardmændene har ydet Dyrtidshjælp; det ærede Medlem kender i alle Tilfælde flere Eksempler i saa Henseende. Det skal jeg selvfølgelig ikke nægte. Det er meget muligt, at der i en Kommune paa Møen virkelig er Bønder, og maaske ogsaa Herremænd, der har ydet Dyrtidshjælp. Det kunde aldrig falde mig ind at ville forklejne Møen i saa Henseende. Men det er ikke det almindelige. Jeg har henvendt mig flere Steder, og alle Vegne siger man, at der kun er ganske enkelte Herregaarde, som har ydet en meget ringe Dyrtidshjælp. Jeg oplyste i saa Henseende, at en Herremand som Grev Moltke-Bregentved har ydet en Dyrtidshjælp af 4 Øre pr. Person, altsaa 20 Øre om Dagen til en Familie paa 5 Personer. Det blev oplyst, da vi i Fjor behandlede Spørgsmaalet om Kapiteltaksterne, at denne Godsejer vilde have en særlig stor Fordel ved de høje Kapiteltakster. Saa vidt jeg erindrer, er det ca. 60,000 Kr., denne Godsejer alene paa Kapitelstaksterne har haft mere i dette Aar end i det foregaaende, og det er den samme Godsejer, der har givet sine Daglejere 20 Øre om Dagen i Dyrtidstillæg. Man behøver ikke at bruge stærke Ord ved en saadan Sammenstilling, den taler for sig selv. Man behøver slet ikke at bruge Ordet Vampyr, som det ærede Medlem for Gudme-Kredsen har ført ind i Debatten; for alle de Mennesker, der kan tænke, kan godt forstaa det grelle i et Forhold som dette, at denne Godsejer foruden alle de andre større Indtægter, han har haft i det forløbne Aar, har haft 60,000 Kr. alene af sin Kapitelstakst og derefter har givet sine Arbejdere 20 Øre om Dagen i Dyrtidshjælp.

Jeg forstaar i det hele taget ikke, hvorledes man har Mod til at byde sine Daglejere en saadan Dagløn. I Gennemsnit bliver det 30—35 Øre om Dagen at leve af for hvert Medlem af en Familie paa 5 Personer. Nu er Forholdet det, at Landboforeningerne, da de i 1910 skulde opgive til Statistisk Bureau, hvad det kostede at have en Karl paa Kost, har opgivet det til 72 Øre om Dagen. Det koster altsaa ifølge deres egne Opgivelser 72 Øre om Dagen at føde en Karl. Jeg vil nu

ikke i al Almindelighed kritisere den Kost, vore Tjenestefolk faar, men jeg tror ikke, den er overdreven fed. I vore Dage, med de Flæske- og Smørpriser, vi har, vandrer vist baade Flæsket og Smørret og den søde Mælk i stor Udstrækning væk, og noget tarveligere Næringsmidler anvendes vist i Husholdningen, saa jeg tror ikke, der er, saa meget at spare paa i vore Landbohusholdninger. I gamle Dage var Kosten sikkert meget bedre. I den Tid, da Husbonden i Almindelighed sad for Bordenden og spiste sammen med sine Tjenestefolk, var Kosten vist nok saa nærende som i vore Dage. Men den jævne, tarvelige Kost, der nu gives, koster altsaa 72 Øre om Dagen. Og saa giver man stakkels Landarbejdere, som har Kone og 3 Børn, 1 Kr. 50 Øre om Dagen, altsaa 30—35 Øre til hver Person. De Folk, som betaler en saadan Arbejds løn, ved, at deres Daglejere gaar hjem for at sulte. De har selv sagt, at det koster 72 Øre at leve, og alligevel betaler de kun 30—35 Øre. Man tager Menneskers Slid fra tidlig Morgen til sen Aften og giver dem nøjagtigt Halvdelen af, hvad der er nødvendigt for at leve nogenlunde tarveligt. Og saa skal man huske paa, at denne Mand skal betale Husleje, og at Huslejen mange Steder paa Landet for en saadan Mand er steget til op mod 100 Kr. om Aaret. Familien skal ogsaa have en Smule Tøj. Det faar de ikke meget af, og Fornøjelse faar de ingenting af. Spiritus faar de vel enkelte Steder en Gang imellem for meget af, desværre. Jeg husker selv fra min Barndom, at Bønderne paa min Hjemegn i deres store Hjælpsomhed havde vedtaget, at ingen skulde være arbejdsløs, men at alle skulde have Arbejde — det var i 1878—79 under de daværende høje Kornpriser —, Bønderne skulde tage dem paa Omgang, og saa skulde de lønnes med 33 Øre om Dagen og Kosten, men til Trods derfor husker jeg tydeligt, at en fattig Daglejers Kone indfandt sig hos Sogneraadsformanden for at faa Hjælp. Han sagde: Din Mand skulde lade være at drikke alt det Brændevin! Men hvordan han med den Dagløn fik Raad til at drikke Brændevin, har altid været mig en stor Gaade. Man havde naturligvis enkelte uheldige Eksempler i saa Henseende,